

Warszawa, dnia 13 czerwca 2003 r.

„Regulamin aplikacji adwokackiej i egzaminu adwokackiego”

Tekst jednolity

opracowany na podstawie

uchwały nr 20/03 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 29 marca 2003 r. w sprawie

„Regulaminu aplikacji adwokackiej i egzaminu adwokackiego” oraz

uchwały nr 27/03 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 7 czerwca 2003 r.

Na podstawie art. 58 pkt. 12 lit. b) ustawy z dnia z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058, zm. Nr 126 poz. 1069), uchwała się co następuje:

I. Postanowienia ogólne

§ 1

1. Aplikacja adwokacka przygotowuje aplikantów adwokackich do wszechstronnego i należytego wykonywania zadań określonych w art. 1 Prawa o adwokaturze, kształtowania poczucia godności zawodowej i postępowania zgodnie z zasadami uczciwości, słuszności i sprawiedliwości.
2. Aplikant pozostaje przez czas trwania aplikacji z okręgową radą adwokacką w korporacyjnym stosunku szkolenia. Aplikant odbywa aplikację w ramach stosunku pracy. Umowa o pracę podlega kontroli przez dziekana okręgowej rady adwokackiej.
3. Aplikacja adwokacka rozpoczyna się z dniem złożenia ślubowania.
4. Rok szkoleniowy powinien trwać od października do czerwca roku następnego.

§ 2

Okręgowa rada adwokacka podejmuje uchwałę o wpisie na listę aplikantów adwokackich po zapoznaniu się z wynikami konkursu przedstawionymi przez Komisję do spraw przeprowadzenia konkursu.

§ 3

1. Celem aplikacji jest w szczególności:
  - a) opanowanie zasad etyki godności zawodu oraz przestrzeganie tych zasad;
  - b) praktyczne zaznajomienie się z zasadami wykonywania zawodu adwokackiego i ze wszystkimi czynnościami wchodzącymi w jego zakres;
2. Realizacja tych celów odbywa się poprzez:
  - a) wykonywanie zleconych przez patrona zajęć i ćwiczeń praktycznych;
  - b) obowiązkowe uczestniczenie w zajęciach szkoleniowych organizowanych przez okręgową radę adwokacką;
  - c) odbycie praktyki w sądzie, prokuraturze lub innych organach ochrony prawnej, instytucjach i organizacjach.
3. W toku szkolenia aplikanci mogą także odbywać staże zagraniczne po pierwszym roku z zastrzeżeniem wynikającym z § 5 ust. 2 i 3 regulaminu.

§ 4

1. Do czasu aplikacji adwokackiej nie zalicza się okresu, w którym aplikant adwokacki bez usprawiedliwienia faktycznie nie wykonywał ciężących na nim obowiązków.
2. Okres usprawiedliwionego niewykonywania obowiązków przekraczający jednorazowo jeden miesiąc nie podlega zaliczeniu do ustawowego okresu aplikacji. Jedynie w wyjątkowych wypadkach okręgowa rada adwokacka może zaliczyć dłuższy niż miesiąc, lecz nie przekraczający 3 miesiące okres usprawiedliwionego niewykonywania przez aplikanta obowiązków.

§ 5

1. Okręgowa rada adwokacka może udzielić zezwolenia na odbycie stażu zagranicznego po pierwszym roku aplikacji. W uzasadnionych wypadkach okręgowa rada adwokacka może udzielić zezwolenia aplikantowi w ciągu pierwszego roku aplikacji.
2. Dziekan okręgowej rady adwokackiej może zaliczyć aplikantowi adwokackiemu w ramach szkolenia zagranicznego staż nie przekraczający 3 miesięcy.

3. Staż zagraniczny dłuższy niż 3 miesiące może być zaliczony przez okręgową radę adwokacką.

§ 6

1. Po rozpoczęciu aplikacji okręgowa rada adwokacka kieruje aplikanta, który nie odbył aplikacji sądowej, prokuratorskiej, notarialnej lub radcowskiej zakończonej zdaniem egzaminu, na praktykę do organów, o których mowa w § 3 ust. 2 lit. c. Dziekan określa miejsce i czas odbywania praktyki.

2. Aplikant odbywa praktykę wskazaną w ust. 1 pod kierunkiem wyznaczonej osoby odpowiadającej za przebieg praktyki.

3. Nadzór nad przebiegiem praktyki pełni kierownik szkolenia aplikantów adwokackich oraz opiekun grupy, jeżeli został powołany.

§ 7

1. Przebieg aplikacji adwokackiej (egzaminy, kolokwia, konkursy, nagrody, wyróżnienia, odznaczenia, upomnienia, kary, itp.) znajduje odzwierciedlenie w aktach aplikanta adwokackiego prowadzonych przez okręgową radę adwokacką.

2. Okręgowa rada adwokacka może wprowadzić dla aplikantów adwokackich indeksy.

§ 8

Prawomocna uchwała o stwierdzeniu braku przydatności aplikanta do zawodu lub prawomocne orzeczenie dyscyplinarne orzekające karę wydalenia z Adwokatury oznacza ustanie korporacyjnego stosunku szkolenia.

II. Praca i szkolenie aplikantów

§ 9

1. Aplikant odbywa aplikację pod kierunkiem patrona wyznaczonego przez dziekana.

2. Dziekan może skierować aplikanta do innego patrona po uprzednim zasięgnięciu opinii dotychczasowego patrona oraz po wysłuchaniu aplikanta.

3. Adwokat nie może być patronem więcej niż dwóch aplikantów, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach trzech.

4. Patron zawiadamia okręgową radę adwokacką o podjęciu przez aplikanta czynności oraz przerwach w wykonywaniu tych czynności.

5. Organizacja czasu pracy aplikanta, usprawiedliwienie nieobecności lub ograniczenia w wykonywaniu obowiązków aplikanta zależą od okoliczności konkretnego przypadku i pozostawione są uznaniu patrona.

§ 10

1. Patronem aplikanta adwokackiego może zostać adwokat, który przynajmniej 10 lat, a w uzasadnionych wypadkach 5 lat, wykonuje zawód adwokata i daje rękojmię należytego przygotowania aplikanta do zawodu adwokata.

2. Adwokat zamierzający podjąć się obowiązków patrona występuje do dziekana z pisemnym wnioskiem wskazując, iż znane są mu obowiązki patrona.

§ 11

1. W okresie aplikacji adwokackiej aplikant obowiązany jest wypełniać polecenia patrona.

2. Aplikant może wykonywać czynności na zlecenie innego adwokata jedynie za zgodą patrona.

3. Aplikant powinien brać czynny udział w życiu samorządowym i przyjmować na siebie obowiązki, które w tym zakresie może zlecać dziekan lub z jego upoważnienia kierownik szkolenia.

§ 12

1. Patron powinien czuwać nad prawidłowym przebiegiem aplikacji i dbać o przygotowanie aplikanta do zawodu, a w szczególności o przyswajanie sobie przez niego zasad etyki adwokackiej, umiejętności posługiwania się literaturą prawniczą, orzecznictwem, omawiać z aplikantem sposób występowania przed sądem i innymi władzami, a także interesować się jego rozwojem intelektualnym.

2. Patron zobowiązany jest do udzielenia czasu wolnego aplikantowi w celu umożliwienia uczestniczenia w szkoleniu zarówno stacjonarnym, jak też wyjazdowym.

§ 13

1. Patron jest zobowiązany złożyć okręgowej radzie adwokackiej na piśmie opinię o aplikancie i przebiegu jego aplikacji przed powzięciem przez okręgową radę adwokacką uchwały o dopuszczeniu aplikanta do egzaminu.
2. W ustnym egzaminie adwokackim powinien uczestniczyć patron składającego egzamin adwokacki aplikanta.

§ 14

1. Aplikant adwokacki może występować w sprawach na podstawie upoważnienia patrona lub innego adwokata za zgodą patrona.
2. Udzielając aplikantowi upoważnienia do zastępstwa w sprawie, adwokat, którego aplikant ma zastępować, obowiązany jest omówić z nim dokładnie sprawę i wiążące się z nią zagadnienia prawne oraz wnioski, jakie aplikant ma zgłosić na rozprawie.
3. Upoważnienie do zastępstwa w sprawie nie uprawnia aplikanta adwokackiego do podpisywania w imieniu zastępowanego adwokata pism procesowych. Aplikant adwokacki może jednak po uzgodnieniu z patronem złożyć w imieniu zastępowanego adwokata wnioski o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia, wnioski o uzupełnienie lub sprostowanie protokołu oraz załącznik do protokołu rozprawy a nadto wnioski dowodowe.

§ 15

1. Podjęcie zajęcia ubocznego w okresie aplikacji wymaga zgody patrona i okręgowej rady adwokackiej, która zasięga w tym zakresie opinii kierownika szkolenia aplikantów adwokackich. Zgoda taka może być udzielona w uzasadnionych wypadkach, najwcześniej po odbyciu 1 roku aplikacji. Może ona zostać cofnięta w trybie, w jakim została udzielona. Przy rozstrzyganiu spraw dotyczących zajęcia ubocznego należy mieć na uwadze, aby nie utrudniało ono przebiegu szkolenia oraz nie naruszało godności wykonywania zajęć aplikanta adwokackiego.
2. Aplikant obowiązany jest powiadamiać okręgową radę adwokacką o każdej zmianie dotyczącej istotnych warunków wykonywania zajęcia ubocznego.
3. Podjęcie zajęcia ubocznego bez uzyskania zgody, o której mowa w ust. 1 lub brak powiadomienia o zmianach dotyczących wykonywania tego zajęcia może być podstawą wszczęcia przeciwko aplikantowi postępowania dyscyplinarnego.

4. Wymóg uzyskania zgody, o której mowa w ust. 1 nie dotyczy pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych w zakresie zajęć wykonywanych przez nich w tym charakterze.

III. Zajęcia szkoleniowe

§ 16

Ogólne kierownictwo nad szkoleniem aplikantów adwokackich sprawuje okręgowa rada adwokacka.

§ 17

Okręgowa rada adwokacka organizuje zajęcia szkoleniowe aplikantów adwokackich izby. Mogą być także organizowane połączone zajęcia szkoleniowe kilku izb adwokackich, albo też aplikanci danej izby mogą być szkoleni w innej izbie w ramach porozumienia zainteresowanych izb adwokackich.

§ 18

Okręgowa rada adwokacka ustala program zajęć oraz listę wykładowców. W razie potrzeby okręgowa rada adwokacka dokonuje podziału aplikantów na grupy szkoleniowe i wyznacza opiekunów poszczególnych grup.

§ 19

1. Okręgowa rada adwokacka powołuje wykładowców spośród adwokatów z uwzględnieniem ich zainteresowań zawodowych. Okręgowa rada adwokacka może powierzyć prowadzenie zajęć w zakresie danego przedmiotu osobie nie będącej adwokatem, która ma odpowiednie przygotowanie teoretyczne i praktyczne.

2. Wysokość wynagrodzenia kierownika szkolenia oraz wykładowców za godzinę wykładu, udział w konkursie, kolokwium i egzaminie adwokackim ustala okręgowa rada adwokacka.

§ 20

Program zajęć obejmuje przedmioty egzaminu adwokackiego oraz historię adwokatury, a także inne przedmioty, których znajomość zostanie uznana za niezbędną w szkoleniu aplikantów.

§ 21

1. W okresie każdego roku szkoleniowego aplikant powinien złożyć kolokwium z przedmiotów objętych szkoleniem. Plan kolokwium ustala kierownik szkolenia.
2. Kolokwia ocenia się w stopniach jak egzamin adwokacki (§ 30 ust. 2). W razie otrzymania oceny niedostatecznej kolokwium powtarza się tylko jeden raz, w terminie nie dłuższym niż trzy miesiące przed trzyosobową komisją wyznaczoną przez dziekana okręgowej rady adwokackiej.
3. Nie złożenie kolokwium zgodnie z planem ustalonym przez kierownika szkolenia powoduje niedopuszczenie do egzaminu adwokackiego.

§ 22

1. Aplikant obowiązany jest uczestniczyć w zajęciach organizowanych przez okręgową radę adwokacką. Obowiązek regularnego uczestniczenia w szkoleniu organizowanym przez okręgową radę adwokacką dotyczy również aplikantów adwokackich odbywających praktykę. Kierownik szkolenia prowadzi listę obecności aplikantów na zajęciach.
2. Niewykonanie przez aplikanta adwokackiego obowiązków w zakresie szkolenia oraz terminowego zdawania kolokwium może być podstawą do uznania przez okręgową radę adwokacką braku przydatności aplikanta do zawodu adwokata w trybie § 9 regulaminu.

IV. Egzamin adwokacki

§ 23

Celem egzaminu adwokackiego jest sprawdzenie, czy aplikant jest należycie przygotowany do samodzielnego wykonywania zawodu adwokackiego, a przede wszystkim czy poza znajomością przepisów prawnych posiada umiejętności praktycznego ich stosowania.

§ 24

1. Okręgowa rada adwokacka wyznacza w drodze uchwały termin egzaminu adwokackiego.
2. Okręgowa rada adwokacka powinna w miarę możliwości przestrzegać zasady, żeby egzamin adwokacki odbywał się raz w roku i jego termin był zsynchronizowany z wpisami na listę aplikantów adwokackich.
3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do adwokatów cudzoziemców zdających egzamin w języku polskim.

§ 25

Termin egzaminu oraz końcowych kolokwii powinien być podany do wiadomości zainteresowanych, z co najmniej 30-dniowym wyprzedzeniem.

§ 26

Okręgowa rada adwokacka organizująca egzamin adwokacki może wyrazić zgodę na odbycie egzaminu adwokackiego przez aplikanta innej izby na wniosek właściwej okręgowej rady adwokackiej. W przypadku takim okręgowa rada adwokacka, na której wniosek ma być egzaminowany aplikant, może delegować swojego przedstawiciela; wchodzi on wówczas dodatkowo w skład komisji egzaminacyjnej.

§ 27

Egzamin adwokacki składa się z etapów pisemnego i ustnego. Przerwa między etapem pisemnym a etapem ustnym nie może trwać dłużej niż dwa tygodnie i nie krócej niż 5 dni.

§ 28

1. Etap pisemny trwa trzy dni. Zdający opracowują temat z zakresu prawa karnego, cywilnego i gospodarczego. Opracowanie tematu następuje w postaci sporządzenia odpowiedniego pisma procesowego na podstawie akt adwokackich lub sądowych. Komisja może przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia przez zdającego na podstawie pisemnego tematu (casusu).
2. Etap pisemny z prawa gospodarczego polega na napisaniu umowy, opinii prawnej lub pisma procesowego na podstawie akt adwokackich, sądowych lub pisemnego tematu.
3. Etap pisemny z poszczególnego tematu nie może trwać dłużej niż 7 godzin.

§ 29

1. Aplikant w etapie pisemnym opracowuje tematy samodzielnie; może w czasie tego egzaminu korzystać z tekstów aktów prawnych, zbiorów orzecznictwa oraz literatury prawniczej. Korzystanie z komputerów na etapie pisemnym jest dozwolone.
2. Podczas etapu ustnego aplikant może korzystać z tekstów prawnych jedynie za zgodą przewodniczącego komisji.

§ 30

1. Oceny prac pisemnych dokonują niezależnie od siebie dwaj członkowie komisji egzaminacyjnej, z których każdy wystawia na piśmie swoją umotywowaną ocenę i przekazuje ją przewodniczącemu komisji lub innemu wyznaczonemu członkowi komisji egzaminacyjnej. W razie rozbieżności ostateczną ocenę pracy ustala cała komisja.
2. Wyniki prac pisemnych ocenia się następująco: celująco, bardzo dobrze, dobrze, dostatecznie i niedostatecznie.
3. Otrzymanie przez aplikanta oceny niedostatecznej, choćby z jednej pracy pisemnej oznacza, że egzamin został złożony z wynikiem niedostatecznym.

§ 31

1. Egzamin adwokacki odbywa się przed komisją egzaminacyjną. Komisja składa się z 5-7 osób powołanych przez okręgową radę adwokacką. W skład komisji wchodzi ponadto z urzędu delegat Naczelnej Rady Adwokackiej. Komisji przewodniczy jeden z jej członków wyznaczony przez okręgową radę adwokacką. Okręgowa rada adwokacka powołuje również zastępców członków komisji na wypadek przeszkody w pełnieniu czynności przez członka komisji egzaminacyjnej.
2. Niedopuszczalna jest zmiana składu komisji w trakcie etapu ustnego egzaminu danego aplikanta.
3. Członek komisji, który sprawował funkcje patrona aplikanta, nie może brać udziału w egzaminowaniu tego aplikanta, ani też dokonywać oceny jego pracy pisemnej.
4. Okręgowa rada adwokacka może powołać więcej komisji egzaminacyjnych, w zależności od potrzeb.
5. Okręgowa rada adwokacka może zaprosić do uczestniczenia w składzie komisji przedstawiciela wydziału prawa wyższej uczelni, w charakterze obserwatora.

§ 32

Etap ustny egzaminu obejmuje:

- a. prawo cywilne (materialne i procesowe), międzynarodowe prywatne oraz rodzinne i opiekuńcze,
- b. prawo karne (materialne, procesowe i wykonawcze),
- c. prawo pracy i ubezpieczeń społecznych,

- d. prawo konstytucyjne i prawo europejskie oraz zagadnienia praw człowieka i podstawowych wolności,
- e. prawo administracyjne i spółdzielcze,
- f. prawo gospodarcze i podstawy prawa podatkowego,
- g. ustroj адвокатуры, zasady wykonywania zawodu, etyki i godności zawodu oraz ustroj organów ochrony prawnej.

Okręgowa rada adwokacka może wprowadzić inne przedmioty egzaminacyjne.

§ 33

Członek komisji egzaminacyjnej może egzaminować z więcej niż jednego przedmiotu.

§ 34

1. Etap ustny egzaminu polega na udzieleniu przez zdającego odpowiedzi na pytania z poszczególnych przedmiotów (§ 32), wylosowanych przez zdającego z większej liczby pytań.

2. Członkom komisji egzaminacyjnej przysługuje prawo zadawania zdającemu dodatkowych pytań ze wszystkich przedmiotów, z których odbywa się egzamin.

§ 35

Okręgowa rada adwokacka może przeprowadzić etap ustny egzaminu grupowo, ale tylko w grupach liczących najwyżej 3 osoby. Etap ustny poszczególnego aplikanta nie powinien trwać dłużej niż dwie godziny.

§ 36

Komisja egzaminacyjna prowadzi protokół egzaminu oddzielnie dla każdego zdającego, wystawiając osobno oceny z każdego przedmiotu oraz ocenę ogólną. W razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego.

§ 37

Ocena niedostateczna, choćby z jednego przedmiotu na etapie ustnym, oznacza że egzamin został złożony z wynikiem niedostatecznym.

§ 38

Nieusprawiedliwione odstąpienie aplikanta od egzaminu adwokackiego, także nieusprawiedliwione odstąpienie od etapu ustnego, oznacza złożenie egzaminu z wynikiem niedostatecznym.

§ 39

Wynik egzaminu adwokackiego przewodniczący komisji ogłasza zdającemu bezpośrednio po ukończonym egzaminie. Zdającemu wręcza się dyplom, którego wzór ustali Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej.

§ 40

W razie niepomyślnego wyniku egzamin adwokacki może być powtórzony tylko jeden raz w terminie wyznaczonym przez okręgową radę adwokacką, przy czym termin ten nie może być krótszy niż 6 miesięcy ani dłuższy niż 18 miesięcy.

§ 41

Od decyzji o wyniku egzaminu nie przysługuje odwołanie.

V. Świadczenia dla aplikantów adwokackich

§ 42

Aplikanci wyróżniający się bardzo dobrymi wynikami szkolenia mogą otrzymać nagrody indywidualne lub stypendia, które przyznaje okręgową radę adwokacką na wniosek kierownika szkolenia.

§ 43

1. Aplikant adwokacki ma prawo do 30-dniowego urlopu w okresie, w którym nie odbywają się zajęcia szkoleniowe organizowane przez okręgową radę adwokacką oraz 30-dniowego czasu wolnego bezpośrednio przed terminem egzaminu adwokackiego.
2. Czasu wolnego udziela aplikantowi patron.

VI. Samorząd aplikancki

§ 44

Aplikanci wybierają spośród siebie na okres jednego roku starostę, który utrzymuje stały kontakt z okręgową radą adwokacką i komisją do spraw szkolenia aplikantów lub kierownikiem szkolenia. W izbach, w których istnieją grupy aplikantów, każda z grup wybiera starostę. Starostowie grup wybierają spośród siebie przewodniczącego samorządu aplikanckiego. Przewodniczący lub starosta uczestniczy w posiedzeniach komisji do spraw szkolenia aplikantów.

§ 45

Do zadań samorządu aplikanckiego należy:

- a. przedstawienie okręgowej radzie adwokackiej – za pośrednictwem członka okręgowej rady adwokackiej sprawującego bezpośredni nadzór nad szkoleniem aplikantów adwokackich – wszelkich wniosków dotyczących tak szkolenia zawodowego jak i innych spraw związanych z odbywaniem aplikacji,
- b. czuwanie nad przestrzeganiem przez aplikantów adwokackich dyscypliny zajęć szkoleniowych,
- c. organizowanie samopomocy koleżeńskiej.

VII. Koszty Szkolenia Aplikantów Adwokackich

§ 46

1. Aplikacja adwokacka jest odpłatna, chyba że uchwała zgromadzenia izby stanowi inaczej. Koszty szkolenia aplikantów adwokackich i egzaminów adwokackich pokrywane są z budżetu okręgowych rad adwokackich.
2. Obowiązek ponoszenia opłat pokrywających koszty szkolenia obciąża aplikanta adwokackiego, chyba, że uchwała zgromadzenia izby adwokackiej stanowi inaczej.
3. W szczególnie uzasadnionych wypadkach okręgowa rada adwokacka może zwolnić aplikanta adwokackiego od ponoszenia opłat.
4. Zaległości w uiszczaniu opłat przekraczające 2 miesiące mogą stanowić podstawę do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

VIII. Przepisy przejściowe końcowe

§ 47

1. „Aplikanci adwokaccy, którzy rozpoczęli aplikację adwokacką przed dniem wejścia w życie niniejszego Regulaminu, odbywają aplikację na zasadach wynikających z regulaminu, za wyjątkiem przepisów § 1 ust. 2 zdanie drugie i § 46 Regulaminu.”
2. Traci moc Regulamin w sprawie aplikacji adwokackiej i egzaminu adwokackiego uchwalony przez Naczelną Radę Adwokacką w dniu 14 lutego 1998 r. z późniejszymi zmianami.
3. Regulamin niniejszy wchodzi w życie z dniem uchwalenia.